

VERWUNDETEN ABZEICHEN SAKSALAISTEN HAAVOITTUMISMERKKI

Teksti: Sihvola SI

1. maailmansota oli riehunut ennennäkemättömällä voimalla Euroopassa kohta neljä vuotta, kun keisari Wilhelm II päätti perustaa oman merkin maaliskuun 3. 1918 kaikille haavoittuneille. Hän sanoi olevansa velkaa jokaiselle haavoittuneelle ja yritti näin palkita heidän uhrauksiaan. Merkki ei alkuun ollut virallinen kunniamerkki, vaan ikään kuin tunnustus haavoittuneelle tehdystä uhrauksesta, joskin merkki virallistettiin hieman myöhemmin.

Merkki herätettiin henkiin uudestaan Hitlerin toimesta Condorilegionalaisille, joille merkkiä jaettiin vähäisesti, taas 2. maailmansodan haavoittuneille saksalaisille sotilaille näitä jaettiin sitten jo suuria määriä.

1. MAAILMANSOTA

Wervundetenabzeichen oli hieman ovaalinmuotoinen merkki, jonka ulkokehää kiersi laakerilehväseppelä. Merkin pohja oli tehty röpöläiseksi ja merkin keskellä oli M16 -kypärä lippa vasemmalle osoittaen, jonka alla oli miekat ristissä terien kärjet ylöspäin osoittaen. Merkkiä oli myös ns. leikattua mallia, jolloin merkissä oli vain seppelkehä, miekat ja kypärä.

Merkki virallistui, kun Baijerin sotaministeriö hyväksyi sen kesäkuun 3. 1918 myönnettäväksi haavoittumisesta. Merkkiä oli heti alusta alkaen kolmea luokkaa. Musta, eli alin luokka, myönnettiin yhdestä tai kahdesta haavoittumisesta. Hopeinen, eli toinen luokka, tuli kolmesta tai neljästä haavoittumisesta, kuin myös miehuuden menetyksestä. Kultainen vaati puolestaan viisi tai enemmän haavoittumisia. Vakavammat haavoittumiset pudottivat saantikriteereitä automaattisesti. Merkit olivat kooltaan noin 43 mm x 39 mm. Heittoa esiintyi eri valmistajien välillä noin ± 1mm ja painossa löytyi eroja ± 1g.

NATSI-SAKSAN AIKAKAUSI JA 2. MAAILMANSOTA

Hitlerin lähetettyä ns. Condorilegionan taistelemaan Francon puolelle kommunisteja vastaan, niin syntyi tarve palkita taas haavoittuneita sotilaita. Mutta nyt ei jaettu vuosien 1936-1939

1939 merkki tuli laajemmin tuotantoon. Varhaisempi merkki oli samankaltainen, kuin alkuperäinen Maailmansodan merkki. Merkissä oli kuvattuna M16 -kypärä, jossa swastika, kun myöhemmissä merkeissä oli kuvattuna uudempi M35 -kypärä. Espanjan merkeistä oli osa ns. leikattua mallia, joista oli tausta leikattu pois.

Musta merkki oli alussa messingistä puristettu ja myöhemmin sodan kuluessa teräspellistä puristettu. Merkki maalattiin matamustalla tai puolimattamaalilla. Musta merkki oli siis aina pellistä valmistettu prässäämällä, ei valettu tms. Jos muunlaista merkkiä tarjotaan ostettavaksi, niin kannattaa varautua kopioon. Merkin sai yleensä sellaisesta haavoittumisesta, mikä mainittiin sotilaspassissa, eli ts. merkin saantiin vaadittiin jonkin asteista lääkärin hoitoa.

Hopeinen merkki oli massiivivalua ja sodan alussa hopeoitua "tompakkia" messinkiä, mutta vuoden 1942 aikana alettiin merkkiä valamaan myös sinkistä, jolloin merkki loppukäsittelyssä valkaistiin. Merkkejä valmistettiin monessa tehtaassa, jolloin ulkomitat olivat noin 42 mm x 36 mm ja paino 28 - 30g. Huomattava on, ettei paino ja ulkomitat poikkea toisistaan valmistusmateriaalista huolimatta kovinkaan paljoa.

Hopeisen merkin sai kolmesta tai neljästä lievemmästä haavoittumisesta. Vakava vammautuminen antoi oikotien tähän merkkiin, kuten kuulon, silmän, miehuuden, raajan menettäminen tai aivovamma ja myös ulkoisesti rumentava haavoittuminen katsottiin merkin myöntämiseen riittäviksi perusteiksi.

Kultainen merkki oli myös aina valettu messingistä. Pinta oli joko kiillotettua messinkiä tai joissain tapauksissa messinkivalun päälle tehtiin kultaus. Sodan loppupuolella merkin laatu heikkeni materiaalipulasta johtuen, jolloin merkien pinnat saattaa olla rokkoarpisia yms. Merkin sai viidestä tai useammasta haavoittumisesta, mutta kerralla oli tämäkin mahdollista saada, jolloin kyseessä oli täydellinen sokeus tai täydellinen invaliditeetti esim. halvaantuminen.

1. ms:n aikainen takaa

Espanjan sisällissodan kävijöille, kuin yksi hopeinen merkki, sekä 182 mustaa merkkiä ja kaikki merkit jaettiin heille vasta heidän palattuaan Espanjasta Saksaan. Espanjan merkit virallistettiin 20. maaliskuuta 1939.

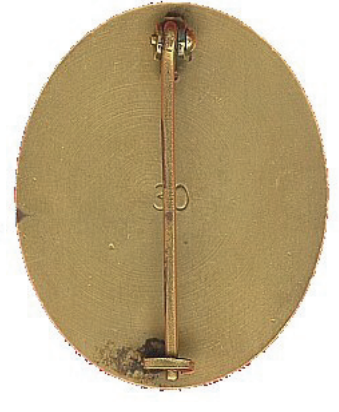
2. maailmansodan alettua jaettiin Puolan retkellä vielä varhaisempaa ns. Espanjan merkkiä, kunnes vuoden

Mustat: normaali ja leikattu

Hopeinen

Kultainen

HEINÄKUU 20. 1944

Erikoinen heinäkuu 20. 1944 merkki. Merkkiä jaettiin kaikkia kolmea luokkaa ja arvaatte varmaan mistä hyvästä tai pahasta. Salaliittolaiset yrittivät saada Hitlerin hengiltä, mutta tyrivät tässä operaatiossaan. Operaation epäonnistuminen poiki uuden haavoittumismerkkin, jonka etupuolella komeilee teksti 20. juli 44. Merkit olivat monivärisiä, kuten musta esim. kultaisilla reunoilla.

Merkkejä jaettiin 20 kappaletta niille jotka haavoittuivat Sudenpesässä Rastenbergissä Hitlerille tarkoitetusta pommista. Näitä merkkejä ei kannata odotella kokoelmiisi, koska puhutaan superharvinaisuuksista.

JAKOMÄÄRÄT

1. ms:

Merkkien jakomäärät ovat hämärän peitossa, johtuen luetteloinnin puutteesta. Merkkejä jaettiin taannehtivasti vielä pitkälle 30-luvulle. Merkkien yleisyydestä päätellen jakomäärät ovat olleet korkeita.

Espanja 1936-1939:

Musta 182 / Hopeinen 1

2. ms:

Musta 3 100 000 / hopeinen 590 000 / kultainen 78 000

YLEISTÄ

Haavoittumismerkkin saattoi saada kaikki asevoimiin ja poliisijoukkoihin kuuluneet, jotka haavoittuivat palveluksessa. Vuoden 1943 jälkeen myös siviileille jaettiin haavoittumismerkkejä, jos he olivat pommituksissa loukkaantuneet.

20.7.1944

Merkkiä kannettiin aina vasemmassa rintataskussa kaikkien muiden merkkien alapuolella. Haavoittumismerkki oli ensimmäinen Kolmannen valtakunnan merkeistä, joiden käyttö hyväksyttiin Länsi-Saksassa sodan jälkeen, eli sitä sai kantaa vuodesta 1955 eteenpäin, mutta hakaristi piti olla poistettuna. Suomalaisilla veteraaneilla nämä merkit ovat

olleet rinnassa alkuperäisasussaan. Suomalaisista haavoittumismerkkiä sai luonnollisesti SS-vapaaehtoiset ja mahdollisesti, jotkut yksittäiset saksalaisten kanssa heidän alaisuudessaan toimineet sotilaat kuten jotkut yksittäiset merivoimien upseerit, jotka olivat talvisin Englanninkanaalissa laivastotoimissa.

Asioita, joita on hyvä tietää, jos ostomielessä katselet näitä merkkejä. Messupöydillä tai netissä näitä on hyvin saatavilla ja kohtuuhintaan vielä on mahdollista hankkia. Mustat merkit ovat suhteellisen yleisiä ja hinnat liikkuvat siinä 25€ - 50€, kun hopeinen on hinnaltaan 30€ - 100€ ja kultainen on 100€ ylöspäin.

Merkeissä on aina neulakiinnitys, jos ruuvivirityksiä löytyy, niin kyseessä on todennäköinen kopio. Joissain harvoissa aukinaisissa merkkimalleissa on tavattu ruuvikiinnitystä, mutta itse pysyvästi erossa sellaisista harvinaisuuksista.

Emil Schareina